

תומר פרסיקו

דונלד טראמפ – אל פוסט־מודרני

היא החשובה בעבור מעריציו, לא תוכנו. גם אם הוא אומר דברים קשים, מבחינתם הוא לא מסתיר מהם דבר, הוא אותנטי, וזה העיקר.

ועם זאת, טראמפ גם אינו יוצא מגדרו, אינו מאבד שליטה, אינו רותח מזעם, אינו בוכה ואינו צורח. הוא קול. במלים אחרות, הוא חסין. הוא לבני, ועם זאת מרוחק. הוא מדבר מהלב ואל הלב, ועם זאת בלתי פגיע. הסוציולוג האמריקאי ריצ'רד סנט הבחין כבר בשנות ה-70 שכך נבנית משיכה ציבורית כלפי מנהיג בזמננו. "ספונטניות נשלטת", הוא טען, יוצרת בנו אהדה, הערצה, ואת התחושה שאפשר להאמין לאדם שלפנינו. זו פירושה של כריזמה פוסט־מודרנית.

כדי לעצור את טראמפ צריך להפכו לאדם – להוציאו משלוותו

אנשים מאמינים באל הפ־רה־מודרני. באל פוסט־מודרני הם נותנים אמון. ודוק: האמון הזה ניתן לא משום שהדברים שהאל הזה אומר הם הגיוניים, ולא משום שתוכניותיו הפול־טיות הן סבירות. האמון שלהם באל הפוסט־מודרני ניתן משום שהוא, כאמור, מקרין אמינות, כלומר אותנטיות. מבחינה זאת טראמפ מביא לשיא את הנטייה שלנו להעדיף את הצורה על התוכן: האמינות שלו נובעת מהאופן שבו הוא מתבטא, לא מהמשמעות של התבטאויותיו.

על אל פוסט־מודרני כיה להסתכל. הקהל לא רוצה להיות חבר שלו – ברור שלאדם כזה אין באמת חברים – הקהל רוצה להיות קהל שלו. מכיוון שההצגה חייבת להימשך, הקהל יצביע לו. הדרך לעצור אותו אינה לספר לקהל שלו שהוא רע ("היטלר"), דהיינו להפוך אותו לשטן (הרי אין הבדל צר רני בין שטן לאל). הדרך לעצור אותו היא על ידי הפיכתו לאדם. זאת ניתן לעשות על ידי הוצאתו משלוותו, על ידי השפלתו. יש למפלגה הרפובליקאית זמן קצר מאוד להצליח בכך.

ד"ר פרסיקו הוא עמית מחקר במכון שלום הרטמן והמנהל האקדמי של מדרשת עלמא

נסיקה מעלה של דונלד טראמפ בהיכלי תהילה רפובליקאים סיבות רבות. ועם כלפי הממסד, חרדות הגבר הלבן, מצוקות כלכליות של השכבות הנמוכות, ועוד. אולם לא נבין במלואה את האהדה הכבירה כלפי האיש אם לא נבחין בממד אחד עיקרי, שהוא מקור הכריזמה המיוחדת שלו.

אפשר להגדיר זאת כך: טראמפ הוא אל פוסט־מודרני. כמובן, הוא עשיר מאוד ול־כן יכול לעשות כרצונו, ולכאורה אינו צריך להתחשב באיש. זה נכון, אבל העניין עמוק מזה. כאל, טראמפ חייב להיות לא רק כל־יכול, אלא גם מרוחק ובלתי פגיע. כאל פוסט־מודרני, הריחוק והח־סינות חייבים לבוא על רקע שני־רתו את הכללים, והיותו, לכאורה, "על־אדם" (ubermensch), שח־תר תחת המוסכמות. ולא פחות חשוב: דווקא מתוך הריחוק, האל הפוסט־מודרני חייב להקרין רגש, לבביות.

טראמפ ללא ספק מצטיין בחתירה תחת המוסכמות. הוא אומר מה שהוא רוצה, משמיץ, מתגוען, מתבדח, משתמש במלים גסות שאף מועמד לנ־שיאות לא העז לומר, ולא פחות חשוב: הוא לא מתאים את עצמו למוסכמות של השמרנות הרפו־בליקאית הסטנדרטית. העובדה שהוא לא שמרן קלאסי עוזרת לו להבחינה הזאת, כי היא מעצימה את האחרות שלו, ובכך את התפישה שהוא לא מכאן – הוא עליון.

אבל בכל זה לא היה די, אלמלא היכולת של טראמפ להקרין אותנטיות. זאת משיגים בחברה הפוסט־מודרנית על ידי ההקבלה המלאה בין פנים לחוץ, על ידי שבירת המחיצה בין הסובייקטיבי לאובייקטיבי. טראמפ, כידוע, אומר בכל רגע מה שעולה בדעתו. הוא לא מס־תיר דבר. תוכו כברו. לא זו בלבד, אלא שהוא חסר בושה. אין לו מרחב פנימי נפרד מהחיצוני, שיכול לכאורה להסתייג ממה שקורה שם בחוץ.

טראמפ הוא מופע מתגלגל של ספונטניות וישירות, ללא שיקול דעת, תכנון או היסוס. משום כך הוא אינו יכול להיחשב "מזויף" או "צבוע" (החטאים הקרדינליים של זמ־ננו). הוא גלוי לב, וגם אם לבו מכוער, עצם החשיפה שלו היא